

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בבא בתרא מב

עניין: רב תנא הוא ופליג

גנזי הגאונים

[יוחסין אות א, יוחסין השלם צח, כ] [בגמ':

רב תנא הוא ופליג] ורב האי גאון פירש כי בג' מקומות מצינו שהוא תנא, חדא בפרק שלשה שאכלף ר' אבא אמר צריך שיאמר הודאה תחילה וסוף, ואידך בפרק האשה שנפלו לה נכסים רב אבא אמר שאלתי לסומכוס, ואידך בשבתי פרק ר' אליעזר רב אבא אמר הטבילה ואח"כ ילדה, ואבא הוא רבי.

ריטב"א

וכי תימא רב תנא הוא ופליג. פי' דדילמא [ס"ל] דאיכא תנא דמתני' דפליג על ההיא, דאי לא היאך תנא ברא חולק על תנא דמתני'. אלא ודאי כדאמרינן¹⁴.

תוס' כתובות ח.

דפליג ומדלא קאמר ר' יוחנן¹⁵ תנא ופליג יש להוכיח דר"י אמורא היה דאי הוה תנא הוה משני כדמשני לרב ואין להקשות דאמאי לא משני רבי יוחנן אלא דאמרי כרב דתנא הוא דרבי יוחנן לא היה מחזיק רב כתנא דפליג עליו ככל דוכתא ומיהו איכא

הלכות קטנות ח"ב סי' עד

קבעו דברי ריב"ל בסוף המשנה אעפ"י שהוא אמורא. ואעפ"י שהם אפשר שהיו מחשבין עצמן לתנאים, אין אנו פוסקין כמותן כשחולקין עם תנאים, כדאמרינן (כתובות ה.) מתניתא קמותבת עליה דרב רב תנא ופליג, ואפ"ה לגבי דין אינו נחשב תנא. ועין לקמן סי' קי"א:

ספר הכריתות לשון לימודים ח"ג

קמא מצינו בכמה דוכתין רב תנא הוא ופליג¹⁶, רבי יוחנן תנא ופליג¹⁷, וכל שכן ר' חייא שהיה רבו מצינו רבי חייא תנא ופליג, מהא דב"מ¹⁸ מתניתין קא רמית עליה דר' חייא תנא הוא ופליג, ופשיטא שאינם תנאים שהרי לא הוזכרו לא במשנה ולא בברייתא¹⁹ אלא רוצה לומר שהם חשובים כמו תנאים²⁰ ויכולים לחלוק על משנה וברייתא, וזה התירוץ אינו מתיר כי אם על ידי הדחק²¹, והא

אגרות משה אהע"ז ח"ד סי' קכ, א

זה אף שהעתיק כן גם בשיש שא"א שרב יפלוג על מתני' אף דאמרינן בכמה דוכתי רב תנא הוא ופליג מסתבר דהוא רק על ברייתות ולא על משניות דרבי סדרן דבבלי המקומות הוא על מתניתא, ובב"ב דף מ"ב ע"א שהוא על מתני' דע"י עדים גובה מנכסים ב"ח איתא שם רק בלשון וכי תימא דאפסור שאמר זה רק לרוחא דמלתא היינו דאף אם תימא כן ששייך רב דהוא תנא שיפלוג גם על מתני' איא לתרץ משום דכעצמו אמר דמע"פ אינו גובה טו הלשונות, ובתולין דף קכ"ב ע"ב דא"ש בר יצחק

שם הגדולים לחיד"א

(א) אבא. הוא שם העצם של רב כמ"ש בש"ס בכמה דוכתי, וכ"כ בערוך בראשו בשם תשובת רבינו שריא ורבינו האי גאונים. וראיתי בס' כנפי יונה ח"ג סוס"י ס"ב שכתב וז"ל ורב דאיהו רבי אבא הנזכר בזה לדעת רבינו שחיה ת' שנה והוא היה גדול החברים אצל רשב"י ור' אלעזר בנו והיה רבו של רבי חייא בחכמה הו' ושימש אח"כ את רבי ורבי חייא במשנה וגמרא עכ"ל. וכ"כ הרב חות יאיר סי' קנ"ב משם הרמ"ע (ועמ"ש בענייני בעין זוכר ד' ח' ע"ב). ואני בעניי אומר אם קבלה נקבל שהענין קשה מאד, ומה גם דבזהר הקדוש אמרו פעמים אין מספר על רבי אבא חד ממאריהון דמתניא.

ואפשר דכונתם על המשניות והברייתות שהיו להם בסתרי תורה וכמ"ש הרב הקדוש מהר"ם קורדוביר' ז"ל. אמנם כבר כתבתי שהענין כולו מקשה אחת. ודע דכתבו

נחותי ימא מאמר כד הערה ב'

ב. בעל מימרא זו הוא רב, ודרגתו של רב שיש לו צד של תנא וצד של אמורא, דבעלמא הוי אמורא, אבל אמרינן ג"כ (עירובין נ: ועוד) רב תנא הוא ופליג.

החיד"א מביא שרב זהו רב אבא המוזכר בזהר, פירוש שהיה שייך לחבורת תלמידי רבי שמעון מצד אחד, ומחמת צד זה הוא תנא, אבל היה גם תלמידו של רבי (על' חולין נד.), ורבי היה תלמיד ר"ש, ומצד זה הוא אמורא.

כל רב מבבל וכל רבי מארץ ישראל(תיקו"ז דף קי"ז ע"ב), רב הוא ראש חכמי בבל ולכן נקרא סתם רב, אבל כשהיה אצל ר"ש היה באר"י והיה נקרא רבי.

וחכמי תורת הסוד מזכירים את רב בלשון מיוחדת, וכן על רב נאמר: "דבר זה רבינו הגדול אמרו המקום יהיה בעזרו" (סוכה לג:). האמוראים הגיעו אחרי התגברות מלכות רומי, שכשרבי כתב את המשנה היה זה מפני שראה שמלכות רומי מתגברת כמבואר ברמב"ם (הקדמת משנה תורה), ומכאן ואילך מתחילים האמוראים, שהוא מלשון אוקי אמורא עליה, שמפרשים את דברי המשנה ובראשם היה רב.

